

Oppiaineiden poliittinen
perusta
(ja vähän filosofinenkin)

POM Johdanto

8.9.2022

Matti Rautiainen

Toisen katseen metodi

Miksi koulu on?

Mikä koulussa on oppimisen arvoista?

Millainen koulu toteuttaa vastauksia edellä oleviin kysymyksiin?

Mitä meillä oli ennen oppiaineita?

Miksi on olemassa oppiaineita?

Historia auttaa
ymmärtämään
(koulu)kulttuurimme
piirteitä ja pääsemään
syyntä äärelle

Monimutkaisempi yhteisöllinen elämä ja työnjako luo tarpeen muodolliselle koulutukselle

- Syntyy koulutettu eliitti
- Syntyvät ”koulut”
- Koulusta tulee yhteiskunnallinen instituutio, joka ylläpitää ja vahvistaa vallassa olevien ideologiaa ja tavoitteita

Nauroitteko koulussa?

- Pohdi omaa kouluaikaasi ja sitä, oliko nauru 'luonnollinen' osa koulua?
 - Oliko koulussa kiellettyä naurua?
 - Mille oli sallittua nauraa?

Isoja
kulttuurisia
juonteita
koulumme ja
oppiaineiden
taustalla

- Antiikin käsitys ihmisestä ja tiedosta
- Kristillinen maailmankuva
- Valistuksen perintö
- Nationalismi (kansallisvaltioiden kehittyminen)
 - Huom! Kansakulttuurit (itä – länsi)

Suomalaisen koulun syy

- Kiista koulun tarkoituksesta (Snellman vs. Cygnaeus) – intressien erot!
- Uno Cygnaeuksen periaatteet:
 - Perustaidot ja tiedot (sivistyksen alkujuvä)
 - Yhteiskuntaan kasvaminen (yhteiskuntakelpoisuus)
 - Oman lahjakkuuden ymmärtäminen ja sen kehittäminen (yksilöllisyys)

Kun
perussyy
katoaa,
jäävät
oppiaineet

...oppiainet = keino toteuttaa koulun syyrä...

- Eli ensin syy muotoutuu oppiaineeksi
 - Oppiaine puolestaan tarvitsee ammattitaitoisen opettajakunnan
 - Opettajakunta puolestaan tarvitsee opinahjon, jossa kouluttaudutaan opettajaksi (yliopisto, joka antaa oppiaineen oikeutukselle tieteellisen perustelun)
 - Oppiaineen opettajat puolestaan organisoituvat ammattiyhteisöksi (edunvalvontajärjestelmä)
- Sukupovien myötä syyn ymmärtäminen katoaa, mutta syntynyt järjestelmä ja ajattelutapa omaksutaan (→ sokeutuminen, toistetaan edellisen sukupoven toiminta kyseenalaistamattomasti (kuulantyyntö, jokien opettelu))
- Meistä tulee sokeita syyllä ja kun koko yhteisö tulee sokeaksi, erilaisia näkemyksiä esittäneitä pidetään ”omituisina” tai pahimmillaan ”joukon pettureina”

Miten koulun ”filosofinen” perusta liittyy tähän kokonaisuuteen

Koulun käsitys ihmisestä ja yhteiskunnasta

Kansakoulun idea perustui näkemykselle koulun yhteiskunnallisesta kasvatustehtävästä

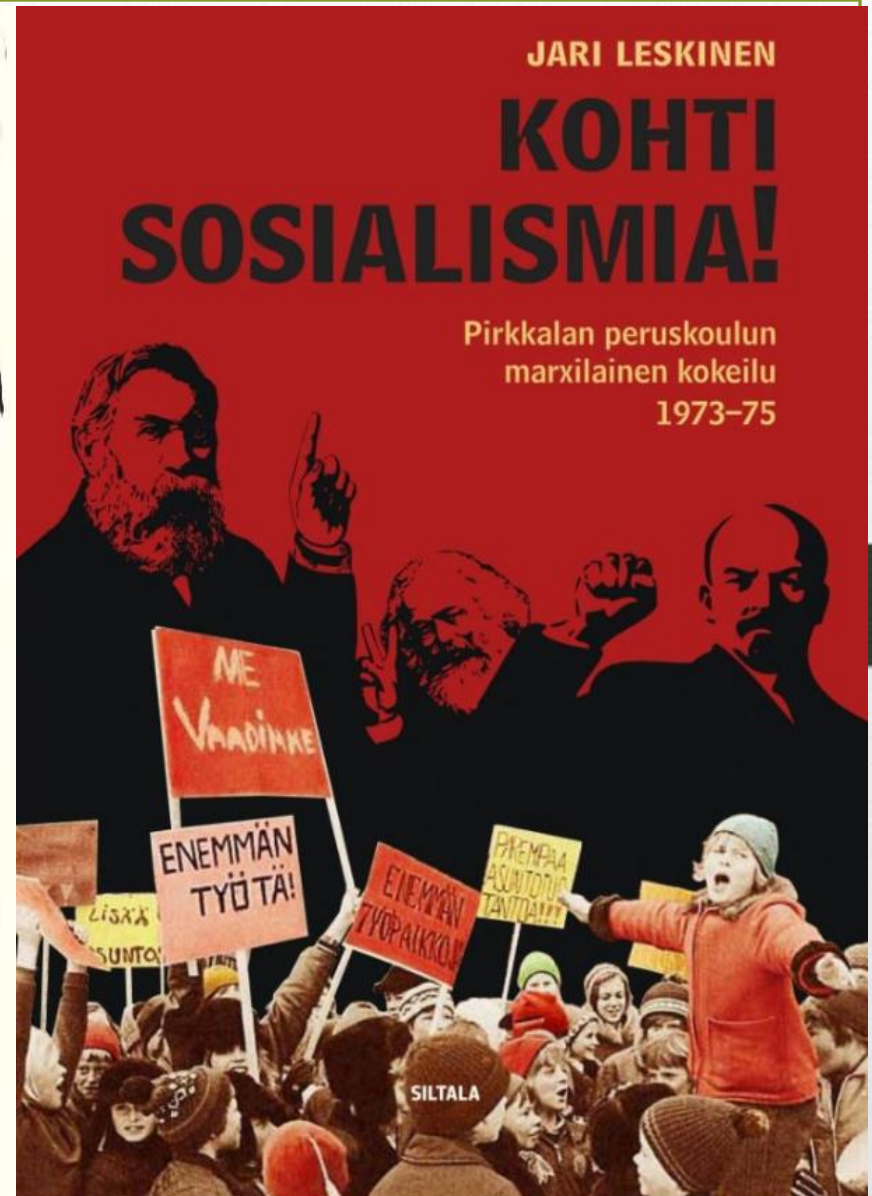
Peruskoulun synty 50 vuotta sitten muutti tilannetta...

Mikä muuttui?

- 1) Tavoitteita kohdistetaan oppimiseen
 - 2) Oppiminen nähdään laaja-alaisena ja korkeatasoisena, ei niinkään kansalaisen perustaitojen ja -asenteiden oppimisena
 - 3) Tavoitteet ilmaistaan täsmällisesti yksittäisen oppilaan oppimisena ja
 - 4) Oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta tulee koulun toiminnan onnistumisen tärkein mittari.
- Näiden muutosten myötä koulu siirtyi vahvasti yksilökeskeiseen suuntaan.
 - Yksilöiden osaaminen puolestaan sidotaan tiukasti oppiaineiden osaamistavoitteisiin
 - Nykyinen koulu on tämän kehityksen jatkumoa

Tulevilla historiantunneilla käsitellään ennen kaikkea
ihmisen historiaa. Tunneilla kerrotaan, miten muinaisajan

ihmiset saivat jokapäiväisen ravintonsa vain valtavan kovalla
työllä, miten ihmiset ennen pitkää oppivat käyttämään tulta
ja tekemään esim. pyörän kaltaisia arvokkaita keksintöjä.
Näiden lisäksi täytyy historiantunnilla pohtia, miten toiset
tulivat rikkaiksi ja toiset köyhiksi, miten osa väestöstä
teki raskaat työt toisten huvitellessa.

Vaikutusmahdollisuudet koulussa

- Mihin asioihin sait vaikuttaa koulussa?
- Vallitsiko koulu(i)ssanne demokratian henki, jossa jokaisella yhteisön jäsenellä oli mahdollisuus vaikuttaa siihen, millaiseksi ”yhteinen elämäntapa” koulussa muotoutui
- Vahvistiko koulu aktiivista toimijuuttanne demokratiakansalaisena?

Suomalaisen kouludemokratian vaiheet

(Lähde: Rautiainen, Hiljanen & Männistö (2022) Lupaus paremmasta. Demokratia ja koulu Suomessa)

VAIHE	AJANKOHTA	DEMOKRATIAN LUONNE
Kansakoulun 1. vaihe	1860-luku – 1917	Ei demokratiaa
Kansakoulun 2. vaihe	1917–1940-luvun alku	Valkoinen demokratia
Kansakoulun 3. vaihe	1940-luvun loppu, 1950- ja 1960-luvut	Vasemmistolaisen demokratian nousu
Peruskoulun 1. vaihe	1970-luku	Taistelu kouludemokratiasta
Peruskoulun 2. vaihe	1980- ja 1990-luvut	Kouludemokratian kuihtuminen
Peruskoulun 3. vaihe	2000-luku	Demokratian paluu ja uudelleen määrittäminen

Nykykoulu elää kulttuurisessa jatkumossa ja pyrkii kehittämään sitä

- Yksilön ja yhteisön (demokratia, globaali konteksti) suhde
- Laaja-alaisten tavoitteiden suhde oppiainekohtaisiin tavoitteisiin
- Millaista kuvaa oppiaineet maailmasta välittävät?

Pohdi

[https://answer.garden.ch/
2678930](https://answer.garden.ch/2678930)

Jatka seuraavaa
lausetta...

Nykykoulusta
tuodaan uusi
oppiaine. Se on...

Luettavaa

Goodson, I. 2001. Opetussuunnitelman tekeminen. Esseitä opetussuunnitelman ja oppiaineen sosiaalisesta rakentumisesta. Suomentaja E. Moore. Joensuu: Joensuu University Press.

T. Kiilakoski, T. Tomperi & M. Vuorikoski (toim.). 2005. Kenen kasvatus? Kriittinen pedagogiikka ja toisinkasvatuksen mahdollisuus. Tampere: Vastapaino.

T. Nikkola, M. Rautiainen & P. Räihä (toim.) Toinen tapa käydä koulua. Kokemuksen, kielen ja tiedon suhde oppimisessa. Tampere: Vastapaino.

Simola, H. 1995. Paljon vartijat. Suomalainen kansanopettaja valtiollisessa kouludiskurssissa 1860-luvulta 1990-luvulle. Helsingin yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 137.

Värri, V-M. 2018. Kasvatus ekokriisin aikakaudella. Tampere: Vastapaino.